

egy 50 m széles és mintegy 350 m hosszú sávban húzódtott a Kőér-patakot É-ről kísérő dombvonulat gerincvonulában. Kisméretű, 2–2,5 m oldalhosszúságú, fél méter mélységű négyszögletes házaik kettesével-hármasával, csoportosan helyezkedtek el, közöttük nagyobb üres, vagy egyéb objektumot tartalmazó 40–70 m széles területek húzódtak. Felépítésük igen egyszerű volt: félig földbe voltak mélyítve, tartóoszlopok nyomait általában nem találtuk, így feltehetően az egykori járószintre támaszkodó tetőzettel rendelkeztek. Tűzhelyet, kemencét sem tudunk megfigyelni bennük, ám számos orsógomb, agyag-nehezék a helyben végzett fonásra-szövésre utal.

A házak közötti területeken jól elkülönülve három 14–16×10–12 m alapterületű hatalmas, adott esetben 40–50 gödörből álló komplexum feltárását is elvégeztük, melyek agyaggyerő helyek lehettek. Számos esetben ideiglenes tűzelőhelyet létesítettek benne, de később többnyire hulladékgyödrnek használták, valamint a telepen elhullott állatok tetemeit is ide dobálták be.

A lelőhely a *késő vaskor* időszakában is aktív, ugyanis mintegy 20 gödör a késő kelta időszakra datálható kerámiaanyagot szolgáltatott. Az objektumok igen nagy szórással három kisebb csoportban jelentkeztek a feltárási terület középső és nyugati részén.

Árpád-kori és avar objektumokban szórványos római kori leletek is előkerültek. Középkori objektumokban sigillata-töredékeket, illetve a lelőhely nyugati részén egy 10. századi ház betöltésében egy Sylvanusoltárt találtunk.

Az ásatási terület Ny-i felén *késő avar telep* részletét tártuk fel. Közel 200 objektum sorolható az avar korba, számos gödröt, árkot, házat találtunk. A házak viszonylag kisméretűek, átlagosan 3–4×2–3 méteresek voltak, a telepen belül rendszertelenül helyezkedtek el. Kevés esetben találtuk meg a házon belül a tetőszerkezetet tartó oszlopok nyomát, a tetőzet feltehetően a földfelszínre támaszkodhatott. Minden házban volt kemence, legtöbbször a DK-i sarokban állt. Számos, az avar telepekre jellemző rövidebb és hosszabb árokszakaszt figyeltünk meg. Közülük a legnagyobb egy széles, több ágú árokrendszer, mely a telepet ÉNy–DK irányban teljesen kettészelte. Vízlevezető szerepe lehetett, hiszen mindkét oldalán találtunk avar kori objektumokat.

Az avar teleprészlettől ÉNy-ra két *avar sír* került elő. Egy hanyatt fekvő, nyújtott csontvázas női és egy fiatal, mellékletei alapján fiú vázát tártuk fel. A női sírban nagygyömbös, granulációkkal díszített arany fülbevalók, orsókarika és a bal medencénél egy csontnyeles vaskés feküdt. A gyermek sírjában a koponya mellett szintén arany nagygyömbös fülbevalópárt találtunk. Dereknál igen rossz állapotú bronzlemezes veretekből álló övgarnitúra feküdt. Mindkét sírnál koporsóra utaló nyomokat figyeltünk meg. A leletek alapján a 7. század utolsó harmadára keltezhetjük a sírokat.

A terület északnyugati részén, a dombtetőn, az avar kori objektumok mellett több, a leletanyag alapján 10. századi, négyzetes alapterületű, földbe mélyített lakó-

ház került elő, sarkában kőkemencével. A területen valószínűleg pár száz évvel később is látszódhattak a mélyedések, hiszen több helyen megfigyeltük, hogy a 10. századi házakba, később, feltehetően az Árpád-korban kemencéket ástak bele. Az előkerült 11 ház átlagos mérete 3×3 méter. A ház sarkában minden esetben kövekből megépített kőkemencét találtunk, gyakran épen, de néhány esetben csak a szétszórt kövek maradtak meg. Felébe, negyedébe tört malomköveket előszeretettel építettek bele a kemencékbe.

A 15–16 hektár nagyságú *Árpád-kori* falu plébánia-templomának feltárása 2004-ben befejeződött. Az előzetes jelentést lásd a kötet 37. oldalán!

Munkatársak: Éder Katalin, Ferenczi László, Füredi Ágnes, Hancz Erika, Papp Adrienn régészek, László Orsolya antropológus.

TEREI GYÖRGY – HORVÁTH LÁSZLÓ ANDRÁS –
KOROM ANITA – SZILAS GÁBOR

104. Budapest, XIII. Meder utca–Cserhalom utca
B, Á

2004. október 28. és november 24. között építkezést megelőző próbafeltárást végeztünk a két utca által határolt területen. A kutatást a 19. építési tömb területén kezdtük meg. Első két kutatóárkunkban az újkori feltöltési rétegek alatt intakt sóderréteget találtunk. Semmilyen kultúrjelenség nem került elő, a terület az eredeti Duna-meder területére esik. (Ezt igazolta a geodéziai felmérés egy 1833-ban készült vízrajzi térképre vetítése is.)

A 3. sz. árokban az újkori feltöltés alatt sötétsárga homokos, majd világosszürke agyagos réteg következett, mindkettő É felé lejtett egy sötétbarna agyagos réteggel, amelynek széle feltehetően az egykor itt folyt patak déli partja volt. Kibontottuk egy É–D irányú kis árok részletét, amelynek korát azonban – leletanyag hiányában – nem tudtuk megállapítani.

A 18. tömb területén először egy É–D irányú kutatóárkot nyitottunk. A kb. 2,7 m-es újkori salakos feltöltés alatt barna agyagos kultúrréteg jelentkezett, amelynek felszínén már nagyobb foltok mutatkoztak és Árpád-kori kerámia-töredékek is előkerültek. A kb. 40 m hosszú kutatóárok É-i végén K–Ny irányú kutatóárkot is nyitottunk, és ezen a teljes felületen végeztük el a feltárást. A kutatóárok déli végében egymást vágó Árpád-kori árok rendszerét bontottuk ki, amelyekből 12–13. századi leletanyag került elő. Az árok É-i felében középső bronzkori jelenségek (gödrök, cölöplyuk) sűrűsödtek.

REMÉNYI LÁSZLÓ – KOVÁCS ESZTER

105. Budapest, XIV. Miskolci utca (Paskál-lakópark)
U, B, Rő, A

A Miskolci utcával párhuzamosan futó, a lakópark építéséhez kapcsolódó kétrendszerű 120 kV-os szabadvezeték földmunkálatai során 350 m hosszú szakaszon két helyen régészeti objektumokat bolygattak meg. A 2 m

mély, 1 m széles árok első szakaszában egy árok látszódtott a metszetsfalban. A kiásott árokszakas utolsó harmadában pedig két gödröt pusztítottak el a földmunka során. A fenti szakaszokon az előző árokkal párhuzamosan, attól kb. 70 cm-re É-ra eső területre tervezett másik árok vonalában régészeti szakfelügyelet keretében lehetőségünk nyílt kézi erővel történő feltárássra. Az első szakaszon egy népvándorlás kori árok részletét, a másodikban pedig két Vanya gödröt tártunk fel.

2004. május 13. és június 30. között a lakópark II. ütemének területén 1,5 ha-nyi területet kutattunk át. Tíz szelvényünk közül hét üresnek bizonyult. Két esetben viszont az objektumok száma miatt a teljes ház alapfeltárást elvégeztük. A szondázást közvetlenül a patak É-i oldalán kezdtük meg. A nagy arányú újkori bolygatás mellett a 2–3. szelvényben egy mélyebben fekvő mocsaras részt figyelhettünk meg, mely egészen a pataktól kb. 150 m-re kezdődő 5. szelvényünk DNy-i faláig húzódott. A patak mentén lévő, mélyebb fekvésű területet változó, 1,5–3 m vastagságban újkori szeméttel töltötték fel.

Régészeti jelenséget csak három szelvényben tudtunk megfigyelni, ezekben is igen jelentős újkori bolygatás nyomát észleltük. A 78 objektum közül leletanyaga alapján egy császárkori, egy avar, két kora neolitikus gödör emelkedik ki, számos újkorinak bizonyult.

A Miskolci utcával párhuzamosan futó 8. szelvény túnt egyedül újkori feltöltéstől mentesnek. Sekély újkori épületalapozások, gödrök azért jelentősen roncsolták. Szelvényünk déli részén futó, széles bejárattal rendelkező ároktól É-ra késő Vanya telep részletét tártuk fel. Az objektumok a Miskolci utca felé sűrűsödtek, nyilvánvalóan a telep folytatódik a már beépített terület alatt is. Az itt feltárt 52 objektum jó része a bronzkori telephez tartozó gödör volt, ezenkívül feltártunk három árok részletet, egy tüzelőhelyet. Továbbá két gödör késő avar leletanyagot tartalmazott, egy pedig neolitikus volt. Ez utóbbi korszakot egy levágott lábú, gödörbe hajított, neolitikus cserepekkel beborított csontvázas sír képviseli.

KOROM ANITA

106. Budapest, XVII. Bakancsos utca – Gyökér utca Ú

2004 folyamán szondázó kutatást végeztünk a Bakancsos utca – Gyökér utca által határolt területen (hrsz.: 125392/5), hogy a volt Podmaniczky–Vigyázó birtokon a birtokos család egykori mauzóleumának helyét felkutatassuk. Az 1960-as években elbontott mauzóleumnak napjainkban semmi nyoma nem maradt, így a kutatást régebbi térképek⁸ tanulmányozásával, valamint a felszíni jelenségek megfigyelésével kezdtük, ez némileg eltérő eredményt hozott. Az épület a térképek alapján

inkább a terület felső, síkabb részén állhatott, míg a felszíni jelenségek alapján inkább északabbra, a lejtő szélén. A kutatást a térképek alapján kezdtük meg. A hozzáférhető területen, később a betonburkolatot megbontva több kutatóárokot is húztunk, ám valamennyi negatív eredményt hozott. A mintegy 5–10 cm vastag zúzott kő és földréteg alatt mindenütt intakt, sárga-vörös sóder jelentkezett, amely még 2 m-es mélységben is követhető volt. A környéken végzett korábbi megfigyelések alapján ez természetes geológiai rétegnek tekinthető. Az északabbra húzott kutatóárokban először mindenütt földdel kevert épülettörmeléket találtunk, amely a bélyeges téglák alapján a mauzóleumból származik. Ez a törmelékréteg a terület különböző részein változó vastagságú volt, alatta azonban itt is az intakt sóder következett. Egy helyen találtunk meg egy pillértéglából épült alapozást. A mauzóleum alapjának részletei végül a két felület között nyitott kutatóárokban kerültek elő. Itt az épület ÉK-i sarkát tártuk fel, amelyet kb. 160 cm vastag épülettörmelék és feltöltés borított. Az alapokat, amelyek téglából és betonból épültek, a sóderrétegbe ásták, amely az épület K-i oldalán bolygatatlanul került elő. A rendelkezésünkre álló tervekhez képest az alaprajz, az eddig feltártak alapján, eltérést mutat, így feltételezhetjük, hogy egy módosított terv alapján épülhetett meg a mauzóleum. A bontás során a törmelékből a bélyeges téglákon kívül lépcsőelemek, a burkolathoz tartozó márvány- és kőlap töredékek, valamint egy díszes párkányelem került elő. A kutatás során a területen egyéb, régészeti korokból származó jelenséget nem találtunk.

FANCSALSZKY GÁBOR

107. Budapest, XVII. Rákócscsaba, Kereszt-dűlő B, N, Kö

A 2004. október 4–19. között végzett ásatás során a lelőhely (BP 07-08) keleti részén egy mélyszántással erősen bolygatott késő bronzkori (késő halomsíros) zsugorított csontvázas temető 6 sírját tártuk fel. A sírok többsége szinte teljesen megsemmisült, melléklet összesen két esetben került elő: az egyik erősen zsugorított váz állta alatt agancsból faragott, átfúrt amulett, egy másik sírban pedig egy kihajló peremű, éles hasi törésű, jellegzetes késő halomsíros csésze töredékét találtuk. A sírok mellett ismeretlen korú objektumok – egy árok és néhány lelet nélküli, sekély gödör – kerültek elő.

A lelőhely nyugati részén egy magányos, kora népvándorlás kori, a szubhumuszba ásott urnasírt, és néhány kisebb gödröt találtunk, melyek közül csak egyet keltezett egy középkori fültöredék.

REMÉNYI LÁSZLÓ – TÓTH ANIKÓ

108. Budapest, XVII. Rákócscsaba, Major-hegy R, N

2004. október 19. és november 30. között végeztünk régészeti feltárást a BP 05 számú lelőhelyen. Az 1. szel-

8 BFL XV. 16. f., 248/2a: 1940 körül, BFL 16. g. 219/9a: 1962